

EUSKALDUNAK ETA EUSKARAZKO KULTUR KONTSUMOA

SIADECO

1996ko udaberrian, eta *Euskaldunon Egunkaria*-k eskaturik, egunkari honen inguruko merkatu-ikerketa zabal bat burutu zuen Siadeco ikerketa-taldeak Euskal Herrian zehar.

Unibertso bera oinarritzat harturik, AEK, Gabriel Aresti, Bilbo Zaharra, Hitzez, IKA, Ilazki, Maizpide, Ulibarri, Urrats eta Juan Mateo Zabala euskaltegiek eskaturik, helduen alfabetatzeari buruzko azterketa burutu zen.

Bi lan horietan, euskarazko kultur produktuen kontsumoari buruzko atal bat txertatu zen eta atal hori da hain zuzen ere, artikulu honetan jorratuko duguna.

UNIBERTSOA

Ikerketaren unibertsoa euskaldunak izan dira, alegia, euskaraz hitz egiten duten pertsonak. Badakigu ordea, maiz zail suertatzen dela mugak jartzea euskararen ezagupen-mailari dagokionez.

Inkestaren unibertsoa mugatzeko bi baldintza ezarri ziren. Biak bete behar ziren inkestari erantzun ahal izateko:

- Galdekizunari euskaraz erantzutea eta
- gutxienez, euskaraz ongi ulertu eta nekez hitz egiten zutela erantzutea.

Azterketen helburuak kontuan izanik, adina mugatu egin da, eta unibertsoa 20-39 urte bitarteko pertsonetara mugatu da.

Guztira: 211.630 euskaldun eta goimailako ia-euskaldun (nekez hitz egin eta ongi ulertzen dutenak).

Inkestaren konfidantza-maila % 95,5ekoa da eta erru marjinala % $\pm 3,6$ koa. Guztira 790 inkesta egin dira Euskal Herri osoan zehar. Azterketa honen unibertsoa eta datuen irakurketarako esparru geografikoa beraz, Euskal Herria da. Ez dago datuak herrialdeka irakurri ahal izateko behar adinako laginik. Herrialde bakoitzean egin beharreko inkesta-kopurua, bertako euskaldunen proportzioaren arabera finkatu da.

Datuak lortzeko erabili den metodoa, ibilbide-sistemarena izan da. Ausazko laginketaren bidez, udalerrri eta ibilbide batzuk aukeratu dira, inkestagile bakoitzak ibilbide bakoitzean 10 inkesta bete dituelarik, adin, sexu eta lan-egoera desberdinei zegozkien kuota batzuk errespetatuz.

ALFABETATU KONTZEPTUAREN INGURUAN

1991ko erroldaren arabera Euskal Autonomi Elkarteko euskaldunen % 68 eta ia-euskaldunen % 64 alfabetatuak ziren, euskaldunen artean beren burua alfabetatugabetzat jotzen zutenak % 9 zirelarik.

Nafarroan datuak makurxeagoak dira: euskaldunen % 57 eta ia-euskaldunen % 39 alfabetatua eta euskaldunen % 16 alfabetatugabea.

Datu hauek nabarmen uzten dute «alfabetatu» kontzeptuaren anbiguotasuna:

- Alde batetik, harrigarria zaigu, horrenbeste euskaldun eta ia-euskaldun izatea euskaraz ongi irakurri eta idazteko gai.
- Bestetik ordea, ez da egia euskaldunen artean horrenbeste (% 9-16 artean) alfabetatugabe dagoenik (ez behintzat hitza gazteleraz edo frantsesez erabiltzen den zentzu berean); gaizki edo ondo, euskaldun horiek irakurtzen eta idazten bai baitakite.

Euskaraz eskolatu diren haur eta gazteak (baita euskara gai modura besterik izan ez dutenak ere), alfabetatutzat jo behar dira, inolako zalantzarik gabe. Haur eta gazte horiek euskaraz irakurri eta idatzi egiten dute, erabateko zuzentasun gramatikalez ez bada ere.

Badakigu bestalde, euskal gizartearen euskarazko alfabetatze-maila igo egin dela; beste gauza askoren artean, euskararen idatzizko presentzia publikoari eta komunikabideei esker. Euskaldunen artean (baita heldu eta zaharren artean ere), euskara irakurtzeko gaitasuna zabaldu eta zailtasunak murriztu egin dira (zenbat dira gaur egun «herria» idazteko esan eta hitz hori «h»rik gabe edo «r» kakotxdunarekin idatzizko luketen euskaldunak?).

Honekin guztiarekin zera esan nahi dugu:

- Euskaraz idatzi eta irakurtzeko gaitasuna nabarmen hedatu dela azken urteotan eta «alfabetatugabe integralik» ia ez dela geratzen Euskal Herrian.
- Gutxi direla hala ere, beren jarduera guztiak euskaraz (idatziz eta irakurriz) gara ditzaketen pertsonak.
- Eta beraz, neurria non jartzen den, alfabetatuen kopuruak asko alda daitezkeela.

Froga zuzenik egin ezean beraz, oso kontuz erabili beharko ditugu alfabetatze-mailari buruzko datuak, gertatzen baita

ezer gutxi dakienak, erdaraz alfabetatua delako euskaraz ere alfabetatua dela erantzutea, eta aitzitik, EGA titulua eskuratu duenak, oraindik ere asko ikasi behar duelakoan bere burua erdi-alfabetatutzat jotzea.

EUSKARAREN EZAGUPEN-MAILA

Inkesta erantzun dutenen artean honako mailaketa hau aurkitu dugu:

	<i>Hitz egin</i>	<i>Irakurri</i>	<i>Idatzi</i>
Ongi	83.3	79.0	66.2
Nekez	16.7	19.5	28.2
Batere ez	-	1.4	5.4
ED/EE	-	0.1	0.1

Beren burua euskalduntzat jo duten 20-39 urte bitarteko pertsonen artean, nahiz eta inkesta euskaraz erantzun, bada ongi hitz egitera iristen ez den % 17 bat. Hauek batez ere, ikasketa-prozesuaren azken mailatan daude, eta euskarazko kultur produktuen kontsumoaren aldetik duten garrantzi estratejikoak dela bide, sartu dira ikerketa honetan.

Taulan agertzen diren datuek ez dute zalantzarako biderik uzten: 20-39 urte bitarteko gazte-heldu euskaldun gehienak (hirutik bi) alfabetatuak dira.

Gaur egun euskaraz ongi hitz egiten dakiten 20-39 urteko euskaldunek, badakite euskaraz irakurtzen. Jauziak eta galerak ulertzetik hitz egitera eta irakurtzetik idaztera gertatzen dira.

Euskal Herrian gertatzen ari diren aldaketa soziolinguistikoan adibide modura aipa dezagun, inkestari euskaraz erantzun eta nekez hitz egiten dutela dioten % 46.2k, euskaraz ongi irakurtzen duela esaten duela. Multzo hau berria da ikuspegi soziolinguistikotik, eta euskara irakaskuntza sisteman txertatu izanaren ondorio zuzena.

Euskaraz *ongi* hitz egiten duten inkestaren erantzunak bakarrik hartuta, portzentaia hauek lortzen ditugu:

- Ongi irakurri: % 85.6
- Ongi idatzi: % 75.1

Ezagupen-maila horiek zehazteko, galdera-galbahe bat aurkeztu zitzaizen inkestatuei, gutunak euskaraz irakurri eta idazteko zituzten zailtasunei buruz galdetuz (gutunak idazki-mota ezagunak eta sinple samarrak dira). Euskaraz ongi hitz egiten zutenen artean, % 65.7k batere zailtasunik ez zuela erantzun zuten.

Abiapuntuko galderan, ongi irakurtzen eta idazten duela aitortu duen % 75 hori beraz, % 66ra murriztuko litzaiguke, gutunena bezalako erreferentzia zehatza aurkezterakoan. Proporzioak murriztu egiten badira ere, gehiengoak ez duela arazorik aitortzen du.

Euskalkia vs. euskara batua ardatza ere aztertu da. Inkestatu gehienek (% 43) herriko euskalkia euskara batua baino hobeto menperatzen baldin badute ere, bestelako tipologia interesgarri hauek ere azaldu dira:

- Euskalkia eta batua era berean menperatzen dituztenak (% 16).
- Batuaz euskalkiaz baino errazago espresatzen direnak (% 20).
- Euskalkirik ez dakitenak (% 9).
- Euskara «nahasia» dutenak (% 10).

Tipologia hauek bi errealitate berri eskaintzen digute:

a) Euskararen normalizazio-prozesuak, jatorriz erdaldun zen pertsona asko erakarri du euskaldunen unibertsoa (unibertso honetan % 30 euskaldunberria da). Pertsona gazte-heldu horiek ikasketa-prozesu baten bitartez txertatu dira euskaldun-gora. Ikasketa prozesu horretan ordea, ez dira euskalkiaz baliatu, euskara batuaz baizik.

b) Familietan euskalkia ikasi duen jatorrizko euskaldun hainbatek gaur egun bere euskara «nahasitzat» jotzen du: berea ez omen da ez euskalkia, ez euskara batua, bien arteko nahasketa baizik.

Erantzunetan nabarmena da ikasketa kulturalaren eragina. Idazterakoan, ia bostetik hiru batuaz euskalkiaz baino hobere

to moldatzen den bitartean, % 16 besterik ez baita euskalkiaz batuaz baino hobeto idazten duena.

Errealitate bikoitz bat agerian geratzen zaigu: mintzamen-mailan euskalkia nagusitzen da eta idazmen-mailan berriz euskara batua.

EUSKARAZKO KULTUR PRODUKTUEN KONTSUMOA

Atal honetan artikulua den gai nagusia den euskarazko kultur produktuen kontsumoari helduko diogu.

Lehenik, produktu desberdinen kontsumo-mailari buruzko datuak eskainiko ditugu, ondoren, kontsumitzaileei buruzko hainbat datu eta hausnarketa azaltzeko.

LIBURUEN IRAKURKETA

Galdera: Eskolako lanekin zerikusirik ez duten zenbat liburu edo komiki irakurri dituzu aurten?

	Batere ez	5 baino gutxiago	5 edo gehiago
Euskaraz	36.2	45.6	18.2
Erdaraz	17.6	40.3	42.2

Oro har, ez dira bosten batera iristen batere libururik irakurtzen ez duten 20-39 urte bitarteko euskaldunak. Euskaldun gazte-heldu gehienek beraz, irakurtzen dute libururen bat urtean zehar.

Oro har, euskaldunek gehiago irakurtzen dute erdaraz euskaraz baino. Euskarazko batere libururik irakurtzen ez dutenak hirutik bat inguru dira. Datu honek ordea, errealitatearen aurpegi positiboagoa erakusten digu: euskaldunen bi herenek irakurtzen dute libururen bat euskaraz urtean zehar.

20-39 urte bitarteko ia bost euskaldunetatik batek bestalde, 5 liburu edo komiki baino gehiago irakurtzen ditu urtean euskaraz. Erdaraz liburu-kopuru hori irakurtzen dutenek bi-koiztu egiten dute proportzio hori.

Egoera hau modu argian laburbiltzeko honako hau esango genuke: 20-39 urte bitarteko euskaldunen artean euskaraz irakurtzeko ohitura zabala dela, baina orokorrean, oso noiz-behinkakoa.

MUSIKA-KONTSUMOA

Galdera: Disko edo zintarik eskuratu al duzu aurten?

	Batere ez	5 baino gutxiago	5 edo gehiago
Euskaraz	22.2	43.8	34.1
Erdaraz	28.9	40.1	31.0

Liburuekin gertatzen ez den bezala, musika-kontsumoan euskararen presentzia oso indartsua da. Irakurketaren aldean askoz ere kontsumitzaile-proporzio altuagoak aurkitzen ditugu disko eta kaseteen esparruan.

Datu hauen arabera gainera, gehixeago kontsumitzen da euskaraz erdaraz baino. Gaur egungo gazteen joera nagusiak ezagututa ordea, pentsa liteke erantzunetan erdara gaztelania eta frantsesarekin identifikatu dela, eta kasu gehienetan ingeleseko musikaren kontsumoa ez dela kontabilizatu.

Edonola ere, kontsumo-maila altu horiek musikak gaur egun duen garrantzi soziala agerian uzten dute berriro ere.

IRRATI-KONTSUMOA

Galdera: Astean zehar batezbeste, zenbat orduz entzuten duzu irratiak?

	Batere ez	5 baino gutxiago	5 edo gehiago
Euskaraz	18.1	47.0	34.9
Erdaraz	28.2	46.2	25.6

Euskaldunek irratiak batez ere euskaraz jasotzen dituzte. Bada multzo bat gainera, euskarazko irratiak entzun eta erdarazkoak entzuten ez dituenak. Esan beharra dago hala ere, irrati-kontsumoa oro har baxua dela: herena besterik ez da astean bost ordu baino gehiago entzuten duena.

Euskaldunen artean, heren batek du irrati-kontsumo altua (astean 5 ordu baino gehiago). Nabarmena da gainera, kontsumo altua duten euskaldunen artean batez ere euskarazko irratsaioak entzuten direla.

TELEBISTA-KONTSUMOA

Galdera: Batezbeste zenbat orduz ikusten duzu telebista egunero?

	Batere ez	2 baino gutxiago	2 edo gehiago
ETB-1	13.3	75.4	11.3
ETB-2	16.5	69.7	13.8
Besteak	10.6	73.2	16.2

Pentsa zitekeen bezala, telebista da gehien kontsumitzen den hedabidea. Euskaldungoak jarrera kontsumitzaile beretsuak ditu euskarazko eta erdarazko telebisten aurrean, kontsumo-maila paretsuekin.

Gutxi dira batere telebistarik ikusten ez dutenak (hamarren bat).

EUSKARAZKO ALDIZKARIEN IRAKURKETA-MAILA

Galdera: Euskarazko aldizkaririk erosten al duzu urtean zehar?

Ez	Urtean 1-3	Urtean 4 edo gehiago	Harpideduna naiz
61.9	18.0	9.4	10.8

Erdiak baino gutxiago dira euskarazko aldizkariren bat erosten duten 20-39 urte bitarteko euskaldunak (% 40). Urtean 1-3 erosten dituztenak % 18 dira, 4 edo gehiago erosten dituztenak % 10 eta euskarazko aldizkariren batera harpidetutakoak % 11.

Euskaldunek euskarazko aldizkari gutxi erosten dute orokorrean. Aldizkariak maiztasun minimo batez erosten dituzten artean berriz, gehiago dira harpidetza bidez eskuratzen dituztenak, zuzenean erosten dituztenak baino. Datu hauek, euskarazko aldizkarien banaketa-sistemen, salmenta-kopuruaren eta egoeraren ispilu dira.

KULTUR-KONTSUMO DESBERDINEN ARTEKO ALDEA

Hurrengo taulan, aurreko ataletako kontsumo-maila desberdinak jaso, azterketan zehar *Euskaldunon Egunkaria*-ri buruz bildutako datuak erantsi eta kontsumorik ez duten pertsonen buruzko emaitzak jaso ditugu.

Aldizkaririk erosi ez	61.9	<i>Egunkaria</i> erosi ez	52.3
Libururik irakurri ez	36.2	<i>Egunkaria</i> irakurri ez	30.5
Diskorik eskuratu ez	22.2	Irratirik entzun ez	18.1
Telebista ikusi ez	13.3		

Taula honetatik atera litekeen emaitzarik nagusiena honako hau da: euskarazko kultur produktuen kontsumoak gora egingen duela, liburugintzatik ikus-entzunezkoetara zenbat eta gehiago hurbildu.

PRODUKTU IDATZIEN KONTSUMITZAILEEN TIPOLOGIA

EGUNKARIA-REN IRAKURLEAK ETA EZ IRAKURLEAK

Azterketan zehar jasotako emaitza desberdinak bilduz, eta euskarazko kultur produktuen kontsumitzaileen tipologiak osatze aldera, honako taula hauek osatu ditugu, aztergai dugun unibertsoa (ez ahaztu 20-39 urte bitarteko biztanleria dugula aztergai) bi multzotan banatuz:

- *Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurleak: egunero edo ia-egunero irakurtzen dutenak.
- *Euskaldunon Egunkaria* noizean behin irakurtzen dutenak edo irakurtzen ez dutenak.

EUSKALDUNON EGUNKARIAREN IRAKURLEAK			
	<i>Liburuak irakurri</i>		
	Batere ez	5 baino gutxiago	5 baino gehiago
Aldizkaririk ez	5.8	14.0	11.6
1-3 aldizkari	1.6	13.2	8.3
>4 edo harpide	0.8	16.6	28.1

Euskaldunon Egunkaria eguneroedo ia egunero irakurtzen dutenak % 15.3 dira (32.000 inguru 20-39 urte bitarteko pertsonen artean). Horien artean:

- Bi herenek (% 66.2) euskarazko libururik eta euskarazko aldizkaririk erosten du urtean zehar. Gune hau osatzen dutenak beraz, 21.000 pertsona inguru lirateke.

- % 28.1ek euskal irakurle gofinkoa osatzen du: 9.000 pertsonak egunero edo ia-egunero irakurtzen du *Euskaldunon Egunkaria*, 5 liburu edo gehiago euskaraz urtean zehar eta 4 aldizkari edo gehiago (edo bateren baten harpideduna da).

EUSKALDUNON EGUNKARIAREN EZ IRAKURLEAK			
	<i>Liburuak irakurri</i>		
	Batere ez	5 baino gutxiago	5 baino gehiago
Aldizkaririk ez	32.7	29.9	4.8
1-3 aldizkari	5.5	8.4	3.2
>4 edo harpide	3.0	7.6	4.9

Euskaldunon Egunkaria eguneroedo ia egunero irakurtzen ez duten 20-39 urte bitarteko euskaldunen artean (% 84.7):

- Urtean zehar euskarazko libururik eta euskarazko aldizkaririk erosten dutenak, baina *Euskaldunon Egunkaria* irakurle finko ez direnak % 24.1 dira. Multzo hau osatzen dutenak beraz, 43.000 pertsona inguru lirateke.

- Urtean zehar euskarazko liburu eta aldizkarien erosle finko izan eta *Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurle finko ez direnak % 4.9 dira. 9.000 pertsona inguru (*Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurle finkoen kopuruaren laurdena pasatxo).

GAZTEENEN JOERAK

Ikerketa 20-39 urtetako pertsonen artean burutu baldin bazen ere, garrantzitsua iruditu zitzaigun, gazteenen joeren inguruko datuak jasotzea (20-24 urtekoak).

20-24 urte bitarteko gazteek duten hizkuntz ezagupenari buruzko taula honako hau da:

	<i>Hitz egin</i>	<i>Irakurri</i>	<i>Idatzi</i>
Ongi	86.0	88.4	83.3
Nekez	14.0	10.2	14.4
Batere ez	-	1.4	2.3

Orokorrean baino emaitza hobek aurkezten dituzte. Ongi irakurri eta idazten dutenen arteko galera proportzionalki askoz ere txikiagoa da.

Gutunak euskaraz irakurri eta idazteko zailtasunik ez dutenak % 73.5 dira. Euskaraz ongi hitz egiten dutenen artean proportzio hauek % 82.1era igotzen dira.

Beren ikasketak eredu hauetan egin dituzte:

	%
A eredua	25.6
B eredua	7.0
D eredua	57.7
X eredua	8.4
Besterik	1.4

Gehiengoak eskolak euskaraz hartu dituen lehen belaunaldia da hau. Lehen aldia da beraz, euskararen historian, horrenbeste alfabetatu ditugula.

Euskarazko kultur kontsumoari buruzko emaitzak, orokorrean kontsumo ezari buruz bildu ditugunekin erkatuko ditugu.

	<i>Batezbeste</i>	<i>20-24 urte</i>
Aldizkaririk erosi ez	61.9	64.2
Egunkaria erosi ez	52.3	54.0
Libururik irakurri ez	36.2	32.6
Egunkaria irakurri ez	30.5	31.6
Diskorik eskuratu ez	22.2	21.9
Irratirik entzun ez	18.1	20.9
ETB-1 ikusi ez	13.3	12.6

Gazteek hizkuntz ezagupen-mailan aurrera egin baldin badute ere, eta batezbeste herritarrek baino zailtasun gutxiago badute ere euskaraz irakurri eta idazteko, ez dira oraindik behar bezala integratu euskarazko produktu idatzien kontsumora.

Joera orokor honetan, kontsumo-mailak ahuldu egiten dira aldizkari eta *Egunkaria*-ren salmentei eta irratien entzumenari dagokienez. Indartu egin dira berriz, liburuen irakurketari, diskoen entzuketei eta ETB-1en kontsumoari dagokionez.

PRODUKTU IDATZIEN KONTSUMITZAILEEN BANAKETA

Emaitza hauen guztien arabera honela sailka litezke azterketaren objektu izan diren euskaldunak.

- Gunea (% 4.3 = 9.000 pertsona inguru):
  - *Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurle finkoak.
  - Urtean 5 liburu baino gehiago irakurtzen dituzte.
  - Euskarazko aldizkarien erosle edo harpide.
- Gune periferikoa *Egunkaria*-ren inguruan (% 5.8):
  - *Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurle finkoak.
  - Urtean euskarazko libururen bat irakurtzen dute.
  - Euskarazko aldizkariren baten erosle edo harpide.
- *Egunkaria* gabeko gunea (% 4.2):
  - *Euskaldunon Egunkaria*-ren noizbehinkako irakurleak edo ez irakurleak.
  - Urtean 5 liburu baino gehiago irakurtzen dituzte.
  - Euskarazko aldizkarien erosle edo harpide.
- *Egunkaria* gabeko gune periferikoa (% 16.2):
  - *Euskaldunon Egunkaria*-ren noizbehinkako irakurleak edo ez irakurleak.
  - Urtean euskarazko libururen bat irakurtzen dute.
  - Euskarazko aldizkariren baten erosle edo harpide.
- *Egunkaria*-n zentratutako kontsumoa (% 5.2):
  - *Euskaldunon Egunkaria*-ren irakurle finkoak.
  - Edo urtean zehar ez dute euskarazko libururik irakurtzen edo ez dute euskarazko aldizkaririk erosten.
- *Egunkaria*-tik kanpoko kontsumoa (% 36.6):

— *Euskaldunon Egunkaria*-ren noizbehinkako irakurleak edo ez irakurleak.

— Edo urtean zehar ez dute euskarazko libururik irakurtzen edo ez dute euskarazko aldizkaririk erosten.

- Euskarazko produkzio idatziarekin inolako harremanik ez (% 27.7).

ONDORIOAK

- 20-39 urte bitarteko euskaldunek euskaraz irakurtzeko duten gaitasuna eta ahalmena altua da.

— Hala ere, erdaraz hobeto moldatzen dira.

— Euskaraz irakurtzeko erosotasun falta nabari zaie.

— Ahalmen hori ez dute erabiltzen; gutxi irakurtzen dute euskaraz.

— Erdararako inertziak, euskaraz irakurtzeko ahalmena ito egiten du («Beste egunkari bat irakurtzen ohituta nago» edo euskara-mailako zailtasunak aipatzen dira).

- Populazioaren segmento honen gehiengoak, eta batez ere irakaskuntza euskaraz jaso dutenek, ez dute arazo larririk euskarazko ekoizpen idatzia irakurtzeko; hainbat arrazoiren ondorioz ordea, erdarara jotzen dute.

- Euskal ekoizpen idatziaren kontsumitzaile finkeen gunea txikia da (liburuak, aldizkariak eta *Euskaldunon Egunkaria* irakurtzen dutenak); aztertzen ari garen populazioaren % 4.

- Euskarazko ekoizpen idatziaren kontsumo altu samarra egiten duen gune periferikoa eransten badiogu, euskarazko produktu desberdinen ohiko irakurleak 20-39 urte bitarteko euskaldunen % 14ra igoko lirateke. Aztertzen ari garen uni-bertsoan 30.000 irakurle fidel samarrak.

- Adin hauetako euskaldunen artean, laurdena pasatxok (% 28) ez du inongo harremanik euskarazko ekoizpenarekin: ez du ezertxo ere irakurtzen euskaraz. Beste % 37 batek berriz oso harreman txikia du edo produktu jakin batzuetara mugatutakoa.

- Heldu-gazte euskaldun gehienek badute harremanen bat euskarazko ekoizpen idatziarekin, baina gehiengo batentzat harreman hori ahula da; noizbehinkakoa.

- Irakurketa-maila aldetik *Egunkaria* liburuak baino gehiago irakurtzen da eta liburuak, aldizkari orokorrak baino gehiago (dena den, zehaztu beharra dago, «aldizkaritzat» jo ohi diren hainbat produktu hainbat jendek liburutzat jotzen dituela).

- Multzorik gazteena ez da behar bezala txertatu euskarazko ekoizpen idatziaren kontsumora.

- Euskarazko ekoizpen idatziaren inguruko sustapen indartsu eta ongi zuzenduaren hutsunea sumatzen da. Indartze honek euskarazko produkzio osoa indartuko luke; izan ere, gehien irakurtzen duen gunek, denetik kontsumitzen baitu.

- Bestalde, produktuen eduki eta formatoen dibertsifikazioaren eta egokitzapenaren beharra ere sumatzen da, gaur egun harrapatzen ez diren publikoak erakartzeko.

- Azken batean euskarazko ekoizpen idatzia gizarteratzeko mekanismoak indartu behar dira, eta eskaintzaren eta eskariaren arteko egokitasuna berraztertu.

- Datu hauek, datu kuantitatiboak dira batez ere, baina agerian uzten dute, azaldu diren hutsuneen inguruko irakurketa kualitatibo baten beharra.